

บทที่ 2

ข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างสรรค์

ที่มาจากประสบการณ์ตรง

ผู้เขียนมีความเชื่อว่า มนุษย์เป็นเพียงสิ่งมีชีวิตเล็ก ๆ ที่มีการกำเนิด ดำรงอยู่ และสลายไปเฉกเช่นเดียวกับสิ่งมีชีวิตอื่นในโลกใบนี้ จิตวิญญาณของมนุษย์และสรรพสัตว์นานาชนิดมิได้มีความสูงส่งหรือด้อยต่ำไปกว่ากัน ฉะนั้น การใช้ชีวิตของเราก็ควรเป็นไปอย่างสงบเรียบง่าย มีความสอดคล้องกลมกลืนกับธรรมชาติ

หากแต่สภาวะความเป็นอยู่ที่เกิดขึ้นจริง มนุษย์ยังคงต้องดิ้นรนขวานขวาย เพื่อให้ได้มาซึ่งความสุขสบาย โดยมีทรัพย์สินเงินทองเป็นเสมือนหลักประกันความสุข และเป็นบ่อเกิดแห่งอำนาจทั้งปวง เกิดเป็นภาวะ และการแข่งขันชิงกันอย่างเอาเป็นเอาตาย นี่คือหนทางเพื่อให้ได้มาซึ่งความปรารถนาในลภ ยศ สรรเสริญของมนุษย์จำนวนไม่น้อย ผู้เขียนกลับมองว่าสิ่งเหล่านี้คือพันธะที่บั่นทอนคุณค่าของความเป็นมนุษย์ให้ลดน้อยถอยลง เพราะเราลืมที่จะมองเห็นความงามดงามเล็ก ๆ รอบ ๆ ตัวเรา และลืมที่จะมองเห็นถึงความอ่อนโยนภายในตัวตนของตัวเองซึ่งมนุษย์ทุกคนล้วนมี

จากทัศนคติดังกล่าวจึงเกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงความปรารถนาที่จะหลุดพ้นจากพันธนาการที่มนุษย์สร้างขึ้นรั้งตัวเองโดยผสมผสานรูปลักษณ์ของร่างกายมนุษย์และสัตว์เข้าด้วยกันในอากัปกิริยาต่าง ๆ อันแสดงให้เห็นถึงพลังกำลังจากภายใน พวยพุ่งออกมาสู่อิสราภาพ

แรงบันดาลใจจากผลงานวิชาการ

ความปรารถนาของมนุษย์เป็นสิ่งที่นักวิชาการด้านจิตวิทยาให้ความสำคัญมาเป็นเวลานาน ชิกมันด์ ฟรอยด์ นายแพทย์ผู้ซึ่งทุ่มเทให้กับการศึกษาค้นคว้าในเรื่องดังกล่าว ได้สรุปรวบรวมทฤษฎีด้านจิตวิเคราะห์ไว้ในหนังสือหลายเล่มด้วยกัน

ทฤษฎีที่น่าสนใจบทหนึ่งก็คือ ระบบการระบายถ่ายเทแรงกระตุ้น หรือความปรารถนาจากภายในของมนุษย์ออกมาเป็นบุคลิกภาพ หรือพฤติกรรมชนิดต่าง ๆ ระบบดังกล่าวคือการ

ปลดปล่อยความตึงเครียดที่เกิดจากสัญชาตญาณภายในของมนุษย์ เพื่อสร้างภาวะที่สมดุลระหว่างร่างกาย และจิตใจ อันจะนำไปสู่การดำรงชีวิตอย่างปกติสุข ระบบนี้ประกอบด้วย อิดอีโก้ และซูเปอร์อีโก้¹

ตามหลักทฤษฎีดังกล่าว หากระบบทั้ง 3 ประการนี้มีความสอดคล้องกลมกลืนเป็นอันหนึ่งอันเดียว สภาพจิตใจของคนผู้นั้นก็จะอยู่ในภาวะปกติสุข มีความสามารถ และพึงใจที่จะมีส่วนเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม แต่หากเกิดความขัดแย้งขึ้นในระบบ คนผู้นั้นก็จะไม่สามารถปรับตัวเองให้เกิดปฏิสัมพันธ์กับผู้คนหรือสิ่งแวดล้อมรอบข้างได้ เกิดความไม่พึงพอใจในตนเอง และไม่พึงใจโลกที่เขาอาศัยอยู่ ความสามารถต่าง ๆ ก็จะเสื่อมถอยลงตามลำดับ

หน้าที่สำคัญของอิด หรือกระบวนการขั้นปฐม ก็คือการเป็นระบบที่คอยจัดการบรรเทาความตึงเครียดที่เกิดจากความไม่ปกติทางกายภาพของมนุษย์ และเสาะหาความพึงพอใจมาแทน ซึ่งระบบนี้จะเริ่มทำงานทันทีที่มนุษย์เกิด เช่น เมื่อเกิดการกดดันภายในกระเพาะปัสสาวะ เพราะมีน้ำเต็มอยู่ถึงระดับหนึ่ง ลิ้นกระเพาะปัสสาวะจะเปิดขึ้นเองโดยอัตโนมัติเพื่อระบายน้ำนั้นออกไป หรือเมื่อมีบางสิ่งไปกระตุ้นส่วนที่อ่อนไหวภายในโพรงจมูก ก็จะเกิดการจามเมื่อต้องหิว ระบบการย่อยและดูดซึมอาหารก็จะเริ่มทำงาน ก่อให้เกิดความอยากกิน เหล่านี้คือตัวอย่างของการระบายความอึดอัดที่เกิดขึ้นภายในร่างกายให้หมดไป

แต่ถ้าความตึงเครียดทั้งปวงสามารถถูกปลดปล่อยออกไปได้ในทันทีที่อยู่เสมอ เราก็จะไม่เกิดการพัฒนาทางด้านจิตใจขึ้น เนื่องจากเมื่อเกิดความกดดันก็ระบายออก ซึ่งไม่มีปัญหาอะไรเลย หากแต่ในชีวิตจริง ความตึงเครียดบางประการก็ไม่สามารถได้รับการบรรเทาในฉับพลันทันที เมื่อมนุษย์รู้จักประสบการณ์แห่งความอึดอัดคับข้อง ก็จะเป็นตัวเร่งเร้าการเติบโตของอิด โดยการจดจำได้ว่าอะไรคือสิ่งที่สามารถช่วยบรรเทาความตึงเครียดนั้น เช่นเมื่อต้องหิว แต่เรายังไม่สามารถหาอาหารมารับประทานได้ในทันที จิตใจของเราก็จะจินตนาการถึงอาหาร นั่นเพราะเราจำได้ว่ามันช่วยให้เราหายหิว และเป็นการผ่อนคลายความรู้สึกได้บ้าง ซึ่งจิตของเรานั้นไม่สามารถแยกความแตกต่างระหว่างภาพจริงกับภาพลวง บางครั้งความรู้สึกเหล่านี้ก็แปรรูปออกไปสู่ความฝัน ฉะนั้น ฟรอยด์จึงเชื่อว่า ความฝันทั้งปวงคือความพยายามที่จะสมหวังในสิ่งที่ปรารถนานั่นเอง

¹ แคลวิน เอส ฮอลส์, จิตวิเคราะห์ = A primer of Freudian psychology, แปลโดย กิติกร มีทรัพย์ (กรุงเทพฯ : นพรัตน์, 2523), 44 - 75.

เมื่อกล่าวถึงการระบายออกซึ่งความปรารถนา ผู้เขียนจึงเชื่อว่าความอัดอั้นทั้งปวงที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของมนุษย์ ย่อมมีวิธีการระบายออกที่แตกต่างกันไป ยิ่งถ้าความต้องการนั้นยากที่จะได้มาหรือมีความเป็นไปได้น้อยเพียงใด วิธีการที่จะทำให้เราหลุดจากความทุกข์ตรงนั้นก็ยิ่งทวีความซับซ้อนยิ่งขึ้นเป็นลำดับ

ระบบถัดมาซึ่งมีความซับซ้อนขึ้นกว่าอดีต คืออีโก้ หรือกระบวนการขั้นมัธยม ซึ่งถ้าจะเปรียบเทียบให้ง่ายเข้า อดีตก็คือเด็กเกรงที่ไม่รู้จักกฎเกณฑ์ ศีลธรรม หรือจริยธรรมใดๆ ทั้งสิ้น ส่วนอีโก้ ก็คือคนที่สามารถปรับตัวให้เข้ากับความเป็นจริงในโลกภายนอกได้มากขึ้นนั่นเอง อีโก้จะเป็นตัวบริหารบุคลิกภาพให้กลมกลืนไปกับอดีต เช่น การถูกสอนว่าจะไม่เอาอะไรเข้าปากถึงแม้จะหิวมากก็ตาม และจะไม่ลงมือกินจนกว่าจะรู้ว่ามันกินได้ อีโก้จะสอนให้เรา รู้จัก รอคอย รู้จักวางแผนกระทำการต่าง ๆ ด้วยเหตุและผล อยู่ในกรอบของการแก้ปัญหาและการคิดใคร่ครวญ กระบวนการของอีโก้จะถูกแปรสภาพในรูปของการเพื่อฝันจินตนาการได้เช่นเดียวกับอดีต แต่มันรู้ว่าอะไรคือเรื่องจริง อะไรคือความฝัน ในส่วนของกระบวนการขั้นนี้ สามารถได้รับการฝึกฝนพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้นได้

ส่วนซูเปอร์อีโก้จัดเป็นกระบวนการที่ยึดมั่นกับความดีชั่ว ระเบียบกฎเกณฑ์ และความดีอย่างในอุดมคติ เป็นเสมือนศาลที่คอยกำหนดแนวทางที่ถูกต้อง พัฒนามาจากอีโก้มันเอง เช่น ถ้าพ่อแม่สอนว่าการทำตัวเป็นเด็กเรียบร้อยจะได้รับรางวัล เด็กก็จะปฏิบัติตัวตามนั้น หรือถ้าทำตัวไม่ดีจะถูกลงโทษ เด็กก็จะเกิดความกลัวและไม่กล้าทำอีก วิธีการปลดปล่อยความตึงเครียดของระบบซูเปอร์อีโก้ จะได้รับการแปรสภาพออกมาเป็นบุคลิกภาพ ความดี และมารยาทที่ดี ทั้งนี้เพื่อตอบสนองความต้องการที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างปกติสุข เมื่ออีโก้ของเรามีความปรารถนาที่จะกระทำในสิ่งผิด ซูเปอร์อีโก้ก็จะทำโทษด้วยการก่อให้เกิดความรู้สึกผิดในใจ

โดยสรุปก็คือ อดีต เป็นผลจากการวิวัฒนาการเชิงชีววิทยา อีโก้ เป็นตัวประสานระหว่างสัญชาตญาณพื้นฐานของมนุษย์กับสังคม ส่วนซูเปอร์อีโก้ เป็นผลจากสังคมและเป็นต้นกำเนิดของวัฒนธรรม ประเพณี ทั้งสามสิ่งนี้อยู่ร่วมกันในมนุษย์ทุกคน และทำงานประสานส่งเสริมซึ่งกันและกัน ผู้เขียนมีความเห็นตรงกับทฤษฎีดังกล่าวนี้ว่า เมื่อความปรารถนาของมนุษย์ได้รับการตอบสนองในทางใดทางหนึ่ง ก็จะส่งผลให้มนุษย์ผู้นั้นสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขมากขึ้น รูปแบบของการแสดงออกถึงความต้องการนั้นมีหลากหลาย การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะนับเป็นอีกวิธีหนึ่งที่ช่วยบรรเทาความตึงเครียดเหล่านั้นในทางที่เกิดประโยชน์ ถึงแม้ในโลกของความเป็นจริง เราทุกคนจะมีสิ่งที่เรียกว่าซูเปอร์อีโก้คอยควบคุมให้อยู่

ในกรอบในระเบียบของสังคม แต่ผลงานศิลปะนับเป็นช่องทางที่ก่อให้เกิดการประสานกลมกลืน ทั้งความฝัน และการดำรงอยู่จริงของมนุษย์ให้สมดุลนั่นเอง

อิทธิพลจากงานศิลปกรรม

อิทธิพลจากลัทธิศิลปะเซอร์เรียลลิสต์ รูปแบบทางศิลปกรรมลัทธิเซอร์เรียลลิสต์ นั้น ถือเป็นสิ่งที่ให้อิทธิพลทางศิลปะแก่ผู้เขียนอย่างมาก เนื่องจากหลักการของลัทธิศิลปะกลุ่มนี้ คือ การแสวงหาความจริงสูงสุดและเสรีภาพ² กล่าวคือ ตามทัศนะของศิลปินกลุ่มนี้เชื่อว่า การที่สามารถทำให้ปัจเจกบุคคลดำรงชีวิตอยู่ท่ามกลางโลกภายนอกได้ หรือการทำให้โลกภายในของมนุษย์เข้ากันได้กับโลกภายนอกโดยไม่มี ความขัดแย้ง คือการบรรลุถึงเป้าหมายแห่งความเป็นจริงสูงสุดและเสรีภาพ ศิลปินกลุ่มนี้ได้นำหลักทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของซิกมันด์ ฟรอยด์มาใช้เป็นแนวทางในการนำเสนอหลักการของกลุ่ม ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวความคิดในการทำงานของผู้เขียน

แนวทางการทำงานของศิลปินกลุ่มเซอร์เรียลลิสต์เพื่อที่จะบรรลุถึงเสรีภาพของมนุษย์ นั้น อันดับแรกคือการทำลายพันธนาการที่ตรึงบุคคลเอาไว้ ด้วยวิธีการที่เรียกว่า ฆบต หรือการปฏิวัติ โดยพวกเขาเชื่อว่าอารยธรรมตะวันตกนั้นเป็นสิ่งที่ทำลายจิตวิญญาณของความเป็นมนุษย์ เนื่องจากเต็มไปด้วยความรุนแรง และป่าเถื่อน ในขณะที่ปรัชญาตะวันออกกลับเป็นสิ่งที่พวกเขา ยกย่อง สำหรับผู้เขียน ในฐานะที่ได้รับการหล่อหลอมมากับโลกตะวันออก ไม่อาจยืนยันได้ว่า หลักการดำรงชีวิตของฝ่ายใดถูกต้อง หรือดีงามกว่ากัน เพียงแต่เห็นว่าหลักการใช้ชีวิตที่เรียบง่าย ไม่ยึดมั่นถือมั่นอยู่กับวัตถุและลาภยศนั้น นำมาซึ่งความสุขและเหมาะสมกับวิถีชีวิตของตนมากที่สุด

นี่คือส่วนของแนวความคิด ซึ่งจะเชื่อมโยงไปถึงการสร้างสรรครูปแบบของผลงาน แนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานของกลุ่มเซอร์เรียลลิสต์นั้นมีหลายประเภท อาทิ การคอลลาจ การนำเสนอภาพแบบอัตโนมัติ หรือการนำเสนอภาพกึ่งฝันกึ่งอัตโนมัติ ในที่นี้ ผู้เขียนจะทำการอธิบายเกี่ยวกับการนำเสนอภาพในวิธี อัตโนมัติ ซึ่งศิลปินที่นำเสนอผลงานด้วยวิธีการดังกล่าว ได้แก่ มิโร, มัสซง, แมกซ์ แอร์นส์ท์ และดาลี เป็นต้น³

² สดชื่น ชัยประสาธน์, การตีความความเป็นจริงในกวีนิพนธ์ และจิตรกรรมเซอร์เรียลลิสต์ในฝรั่งเศส ค.ศ. 1919 - 1969, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง, 2536), 31- 36.

³ เรื่องเดียวกัน, 96.

การนำเสนอภาพจิตรกรรมของฮวน มิโร เรียกว่าการนำเสนอแบบอัตโนมัติเป็น จังหวะ กล่าวคือ การที่ศิลปินลงมือวาดภาพ หรือทำงานโดยปราศจากการคิดล่วงหน้า ปล่อยให้ การทำงานนั้นเป็นไปอย่างอิสระตามจิตไร้สำนึก (ภาพที่ 1 และภาพที่ 2) ภาพ The Ploughed Field ของเขา แสดงภาพที่ฝันถึงจริงที่ดูไร้เหตุผล เช่น หอยทากตัวโตเท่าไก่ สุนัขมีหนาม ต้นสนมี ตา มีหู ซึ่งสิ่งเหล่านี้มิใช่เพียงแค่ภาพที่เกิดขึ้นอย่างไร้ที่มาที่ไป แต่มีลักษณะเป็นสัญลักษณ์ซึ่งแฝง ไว้ด้วยแรงปรารถนาทางเพศ และความระลึกถึงถิ่นฐานบ้านเกิด⁴ (ภาพที่ 3)

วิธีการดังกล่าวเป็นวิธีการที่มีความน่าสนใจอย่างยิ่ง ในการทำงานของผู้เขียนนั้น แม้จะมีความแตกต่างไปจากการสร้างงานจิตรกรรมของมิโร ซึ่งสามารถแสดงภาวะอันเป็นอัตวิสัย ได้อย่างฉับพลันจากจิตไร้สำนึกสู่การวาดภาพ แต่ผู้เขียนก็สามารถปลดปล่อยความคิดและ จินตนาการได้อย่างอิสระในกระบวนการทำภาพร่างต้นแบบ (Sketch) ก่อนการลงมือปฏิบัติงาน จริง ซึ่งทำให้ผู้เขียนได้มีเวลาชดเชย และเรียบเรียงเนื้อความต่าง ๆ ที่ถ่ายทอดมาจากจิตไร้สำนึก ให้ออกมาสู่รูปแบบสามมิติ

ศิลปินอีกคนหนึ่ง ซึ่งแม้ว่าตัวเขาเองนั้นจะไม่ใช่ศิลปินในกลุ่มลัทธิเซอร์เรียลลิสม์ ก็ตาม แต่ในบางช่วงเวลาวิธีการนำเสนอภาพของเขาก็มีความสอดคล้องกับศิลปะลัทธิดังกล่าว ได้แก่การนำระบบสัญลักษณ์มาใช้ ในระหว่างปี ค.ศ. 1928 - 1937 ผลงานของปีกัสซึ่งมุ่งเน้นการ แสดงรูปสัญลักษณ์โดยการนำรูปมนุษย์และสัตว์เช่น ม้าและวัว มาใช้เพื่อสื่อความหมายถึงความ เป็นเพศหญิงและชาย ภาพ Guernica (ภาพที่ 4) มีทั้งรูปมนุษย์ วัว และม้า ในอาการ ดิ้นรน กระเสือกกระสน บ้างดูสิ้นหวัง รูปนี้มีที่มาจากสงครามกลางเมืองในสเปน ช่วงเวลาดังกล่าว นอกจากจะเป็นช่วงเวลาของสงครามแล้ว ปีกัสโซยังมีปัญหาเรื่องชีวิตครอบครัว เขาจึงแสดง อารมณ์ความรู้สึกผ่านทางสัญลักษณ์ที่มีการผสมผสานระหว่างมนุษย์กับอสูร และการผสมผสาน ระหว่างมนุษย์กับสัตว์ เช่นภาพ Minotaur and Dead Mare in front of the Cave (ภาพที่ 5) ภาพ Minotaur's Body in a Harlequin Costume (ภาพที่ 6)

อิทธิพลจากประติมากรรมยุคโบราณ

จากการศึกษาผลงานศิลปะกรรมในยุคโบราณ ผู้เขียนพบว่าความต้องการแสดงออก ซึ่งความปรารถนาของมนุษย์นั้นมีมาทุกยุคทุกสมัย ประติมากรรมโบราณจากอารยธรรมอียิปต์ก็

⁴ สดชื่น ชัยประสาธน์, การตีความความเป็นจริงในกวีนิพนธ์ และจิตรกรรมเซอร์เรียล ลิสม์ในฝรั่งเศส ค.ศ. 1919 - 1969, 96.

เช่นเดียวกัน ผู้เขียนมีความสนใจในรูปแบบวิธีการแสดงออกของช่างแกะสลักอียิปต์โบราณเป็น
อย่างยิ่ง เนื่องจากมีจุดเด่นอันเป็นเอกลักษณ์หลายประการ อีกทั้งยังแสดงความสัมพันธ์ระหว่าง
ศิลปะและวัฒนธรรมด้านอื่นอย่างมีเอกภาพ

หน้าที่หลักของประติมากรรมอียิปต์นั้นคือ การเป็นวัตถุแห่งการเคารพบูชา และเพื่อ
เป็นอนุสรณ์ถึงผู้ที่จากไป สถานที่สำหรับงานประติมากรรมเหล่านี้ก็ได้แก่ศาสนสถานและหลุมศพ
ต่าง ๆ จุดเด่นของศิลปะแห่งที่ราบลุ่มแม่น้ำไนล์นี้คือ การแสดงออกถึงความศรัทธาต่อบุคคลและ
ความเชื่อต่าง ๆ อย่างบริสุทธิ์ ประกอบด้วยพลังและจิตวิญญาณที่สูง

สำหรับรูปแบบในการสร้างสรรค์งานประติมากรรมของชาวอียิปต์ จะอยู่บนพื้นฐาน
ของการจำลองรูปลักษณะของมนุษย์เป็นหลัก ผสมผสานกับการสร้างระบบสัญลักษณ์อันเกิดจาก
ความเชื่อเฉพาะกลุ่ม เช่นการนำศีรษะมนุษย์กับลำตัวของสิงโตมารวมกัน เกิดเป็นรูปสฟิงซ์
(ภาพที่ 11 และภาพที่ 12) นอกจากนี้ยังมีการจัดทำทางที่แสดงนัยทางวัฒนธรรม เช่นการที่รูป
ประติมากรรมมนุษย์ในท่ายืนมักยื่นเท้าซ้ายออกมาด้านหน้าเล็กน้อยเสมอ(ภาพที่ 7 และภาพที่ 8)
ซึ่งจะทำการอธิบายต่อไป และการแสดงสัดส่วนขององค์ประกอบต่าง ๆ ภายในตัวงานจะไม่ยึด
หลักความเป็นจริงตามธรรมชาติเสมอไป แต่จะให้ความสำคัญกับความหมายที่แสดงออกเป็น
หลัก เช่นการสลักรูปวัวที่มีขนาดใหญ่กว่ามนุษย์มาก เพื่อแสดงถึงการให้การปกป้องคุ้มครองแก่
มนุษย์ผู้นั้น เป็นต้น (ภาพที่ 9)

อารยธรรมอียิปต์โบราณนั้น มีการประดิษฐ์ตัวอักษรไว้ ซึ่งเป็นอักษรภาพ
(Hieroglyphs) กล่าวคืออักษรแต่ละตัวจะมีที่มาจากรูปคน สัตว์ สิ่งของเครื่องใช้ และเครื่องหมาย
ต่าง ๆ เพื่อเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงถ้อยคำและความหมายที่แตกต่างกันไป การสร้างระบบสัญลักษณ์
ในทางประติมากรรมก็มีที่มาจากอักษรภาพเหล่านี้ บางครั้งการสื่อสารด้วยภาษาของชาวอียิปต์
โบราณอาจไม่จำเป็นต้องจารหรือสลักลงบนพื้นผิวระนาบเสมอไป รูปเคารพสามมิติก็อาจแสดง
นัยยะถึงภาษาก็ได้เช่นกัน⁵

นี่จึงเป็นเหตุผลที่อธิบายว่า เหตุใดประติมากรรมรูปมนุษย์ในท่ายืนจึงมักยื่นเท้าซ้าย
ออกมาเล็กน้อย นั่นเพราะในการจารึกตัวอักษรของเขา ไม่ว่าจะด้วยภาพเขียนหรือประติมากรรม
นูนต่ำก็ตาม เขาจะจารจากขวาไปซ้าย และรูปมนุษย์ก็จะหันหน้าไปทางขวามือของผู้อ่าน
เท่ากับว่าเป็นรูปที่เขียนจากด้านข้าง เท้าซ้ายจึงถูกบัง เพื่อให้แสดงเท้าอีกข้างหนึ่งจึงกำหนดให้
เท้าซ้ายยื่นมาข้างหน้าเล็กน้อย นอกจากนี้ หากบุคคลภายในภาพต้องถือวัตถุ เช่น ไม้เท้า

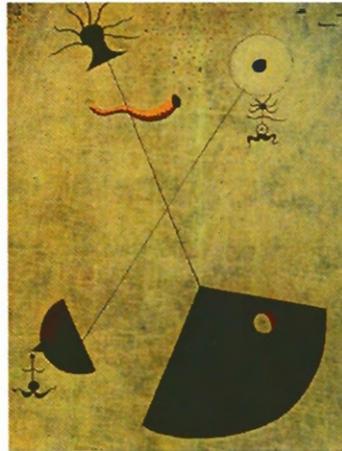
⁵ Edna R. Russmann, *Egyptian sculpture : Cairo and Luxor* (London : British
Museum Publications, 1990), 5 - 6.

มือข้างที่ถือก็จะเป็นมือซ้ายตลอดเวลา เพื่อไม่ให้ร่างกายถูกบดบังนั่นเอง หลักการดังกล่าวนี้ก็ถูกนำไปใช้กับงานสามมิติด้วย

ส่วนการสร้างรูปสิ่งมีชีวิตนั้นจะทำเพื่อเป็นอนุสรณ์แก่ชีวิตที่เท่านั้น โดยการนำเอาส่วนใบหน้าของชีวิตที่สิ้นพระชนม์ไปแล้วมาผสมผสานกับลำตัวของสิ่งใด ทั้งนี้เพื่อแสดงถึงความ เป็นเทพอันสูงศักดิ์และมีพลังอำนาจมหาศาล⁶

การนำสัตว์ของมนุษย์มารวมกับสัตว์นั้นไม่ได้มีเฉพาะการสร้างสิ่งมีชีวิตเพียงอย่างเดียว สำหรับการแสดงรูปลักษณะของเทพตามความเชื่อของชาวอียิปต์โบราณ ก็มีการนำเอาภาพสัตว์มาแสดงนัยยะต่าง ๆ ผู้เขียนมีความคิดเห็นว่าคติเช่นนี้ ไม่เพียงชาวอียิปต์เท่านั้นที่คิดค้นขึ้นมา สัตว์ในเทพนิยายตะวันตกหรือแม้กระทั่งสัตว์ในป่าหิมพานต์ตามวรรณคดีของไทย ก็มีการนำเอา รูปลักษณะของมนุษย์และสัตว์มาผสมผสานกัน เพื่อแสดงสถานภาพที่เหนือมนุษย์ตามความเชื่อ ในแต่ละท้องถิ่น รวมทั้งเป็นการแสดงออกถึงจินตนาการ ซึ่งช่วยปลดปล่อยความปรารถนา ภายในจิตใจให้ออกมาเป็นรูปธรรม

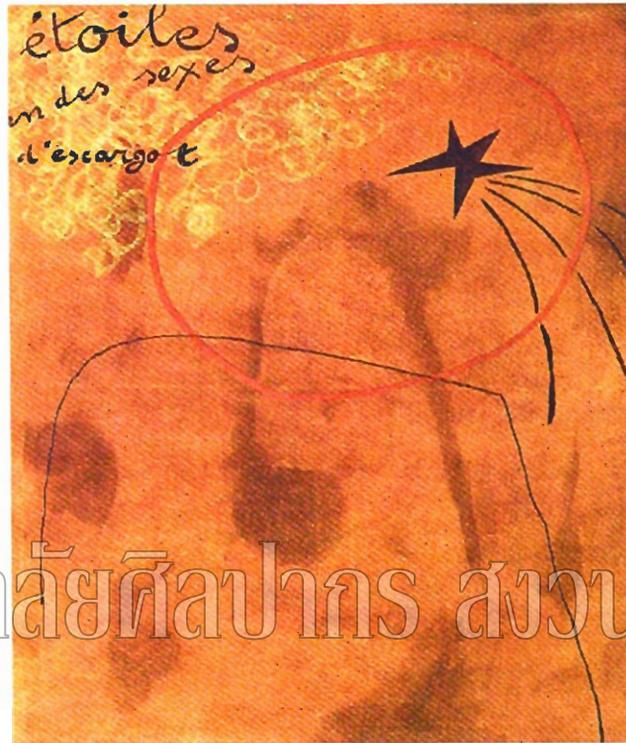
สิ่งเหล่านี้คือคติที่เกิดจากความเชื่อ และสภาพแวดล้อมของสังคมในยุคสมัยหนึ่ง แต่นับเป็นวิธีการที่น่าสนใจ และสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการสร้างสรรค์งานประติมากรรม โดยไม่จำกัดว่าจะอยู่ในยุคสมัยใดก็ตาม

ภาพที่ 1 ผลงานของฮวน มิโร ชื่อ Maternité

ที่มา : สดชื่น ชัยประสาธน์, การตีความความเป็นจริงในกวีนินท์ และจิตรกรรมเซอร์เรียลลิสต์ใน ฝรั่งเศส ค.ศ. 1919 - 1969, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง, 2536), 87.

⁶ Edna R. Russmann, *Egyptian sculpture : Cairo and Luxor*, 82.

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ภาพที่ 2 ผลงานของฮวน มิโร ชื่อ Etoiles en des Sexes d'Escagot

ที่มา : สดชื่น ชัยประสาธน์, การตีความความเป็นจริงในกวีนิพนธ์ และจิตรกรรมเซอร์เรียลลิสต์ในฝรั่งเศส ค.ศ. 1919 - 1969, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง, 2536), 87.

ถึงแม้จะไม่ใช่นักศิลปินในกลุ่มเซอร์เรียลลิสต์โดยตรง แต่ผลงานของเขาได้ส่งอิทธิพลต่อศิลปินกลุ่มนี้เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะวิธีการแสดงออกอย่างอัตโนมัติตามจิตไร้สำนึก

ภาพที่ 3 ผลงานของฮวน มิโร ชื่อ The Ploughed Field

ที่มา : Roland Penrose, *Miró* (London : Thames and Hudson, 1985), 35

บทวิเคราะห์ศิลปะการ ส่องพลีชีพ

ผลงานชิ้นนี้มีความน่าสนใจตรงที่องค์ประกอบต่าง ๆ ภายในภาพไม่จำเป็นต้องอิงความเป็นจริง แต่เป็นไปโดยอัตโนมัติตามจิตไร้สำนึก

ภาพที่ 4 ภาพ Guernica ของปาโบล ปิกัสโซ

แสดงการล่าแแดงอารมณ์ ความรู้สึกอย่างรุนแรงโดยใช้รูปมนุษย์และสัตว์เป็นสัญลักษณ์

ที่มา : Jean - Louis Ferrner, *Picasso* (Paris : Terrail, 1996), 126 - 127.

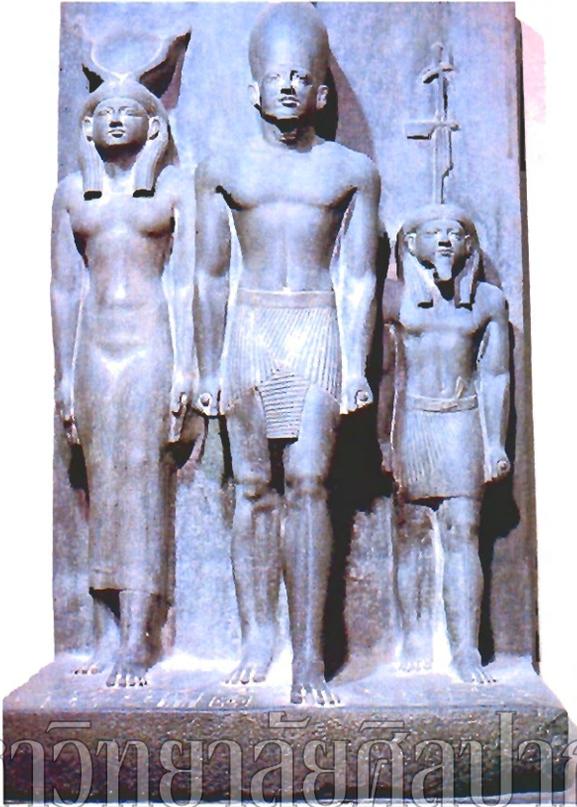

ภาพที่ 5 ภาพ Minotaur and Dead Mare in front of the Cave ของปิกัสโซ่
ที่มา : Jean - Louis Ferrner, Picasso (Paris : Terrail, 1996), 130.

ภาพที่ 6 ภาพ Minotaur's Body in a Harlequin Costume ของปิกัสโซ่
ที่มา : Jean - Louis Ferrner, Picasso (Paris : Terrail, 1996), 131.

ภาพที่ 5 และ 6 แสดงการผสมผสานกันระหว่างมนุษย์และสัตว์ในฐานะที่เป็นสัญลักษณ์แสดงความเป็นเพศหญิงและชาย สะท้อนสภาวะจิตใจของศิลปิน

มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่วนวิจัยสิทธิ์

ภาพที่ 7 ประติมากรรมจากอารยธรรมอียิปต์โบราณ

ที่มา : Edna R. Russmann, Egyptian sculpture : Cairo and Luxor (London : British Museum Publications, 1990), 25.

ภาพที่ 8 ประติมากรรมจากอารยธรรมอียิปต์โบราณ

ที่มา : Edna R. Russmann, Egyptian sculpture : Cairo and Luxor (London : British Museum Publications, 1990), 31.

ภาพที่ 7 และภาพที่ 8 เป็นประติมากรรมที่สร้างขึ้นในช่วง Old Kingdom หรือประมาณ CA. 2649 - 2134 BC. แสดงการยืนเท้าซ้ายออกมาข้างหน้าเสมอในท่ายืน ซึ่งผู้เขียนได้นำหลักการแสดงนัยผ่านท่วงท่าของประติมากรรม

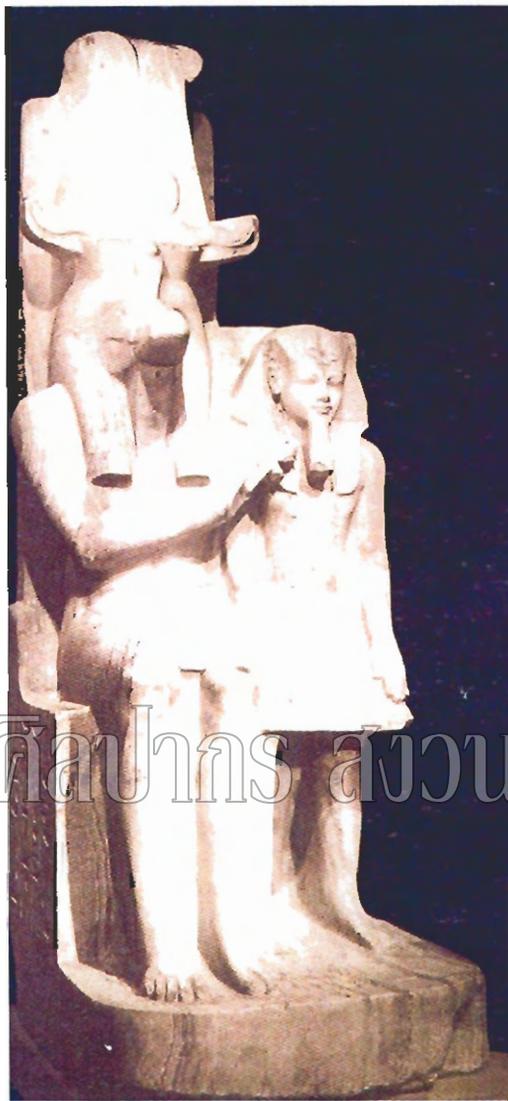

มหาวิทยาลัยศิลปากร - สงวนลิขสิทธิ์

ภาพที่ 9 ประติมากรรมจากอารยธรรมอียิปต์โบราณ

ที่มา : Edna R. Russmann, Egyptian sculpture : Cairo and Luxor (London : British Museum Publications, 1990), 187.

ประติมากรรมนี้สร้างขึ้นในช่วง CA. 570 - 526 BC. เป็นรูป Psamtik ได้รับการปกป้องจากเทพ Hathor ช่างโบราณได้แสดงความหมายของการปกป้องคุ้มครองโดยสร้างรูปวัวให้มีขนาดใหญ่กว่าธรรมชาติมาก

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ภาพที่ 10 ประติมากรรมจากอารยธรรมอียิปต์โบราณ

ที่มา : Edna R. Russmann, Egyptian sculpture : Cairo and Luxor (London : British Museum Publications, 1990), 101.

กษัตริย์ Amenhotep กับเทพ Sobek แสดงการผสมผสานรูปลักษณ์ของมนุษย์และสัตว์ เทพ Sobek ในที่นี้มีศีรษะเป็นจระเข้

ภาพที่ 11 ประติมากรรมจากอารยธรรมอียิปต์โบราณ

ที่มา : Edna R. Russmann, Egyptian sculpture : Cairo and Luxor (London : British Museum Publications, 1990), 65.

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ภาพที่ 12 ประติมากรรมจากอารยธรรมอียิปต์โบราณ

ที่มา : Edna R. Russmann, Egyptian sculpture : Cairo and Luxor (London : British Museum Publications, 1990), 141.

สฟิงซ์ แสดงการนำภาพลักษณะของสัตว์ที่มีอำนาจและความน่าเกรงขามมาผสมผสานกับตัวบุคคลที่มีความยิ่งใหญ่อย่างกษัตริย์